

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การนำเสนอเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอเป็นหัวข้อ ดังนี้

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสหกิจศึกษากับการฝึกงาน
2. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับบุคลิกภาพ
3. คุณลักษณะของนักศึกษาฝึกงาน
4. คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ บพิตรพิมุข

จักรวรรดิ

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสหกิจศึกษากับการฝึกงาน

สหกิจศึกษา (Co-operative of Education) เป็นระบบการศึกษาที่เน้นประสบการณ์ตรงที่นักศึกษาได้รับจากการปฏิบัติงานจริงในองค์กรผู้ใช้บัณฑิต (Work-based learning) โดยการให้นักศึกษาไปปฏิบัติงานซึ่งกำหนดให้งานเป็น โครงการพิเศษตรงตามสาขาวิชาวิชาชีพ ได้ทำงานจริงเต็มเวลา และมีประโยชน์ต่อองค์กรผู้ใช้บัณฑิต องค์กรนั้นต้องสามารถทำแล้วเสร็จได้ภายใน 4 เดือน ทั้งนี้องค์กรผู้ใช้บัณฑิตจะต้องจัดหาพี่เลี้ยง (Mentor หรือ Job Supervisor) ให้ทำหน้าที่กำกับและดูแลการทำงานของนักศึกษาสหกิจศึกษา เพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้ และพัฒนาทักษะที่เป็นความต้องการขององค์กรผู้ใช้บัณฑิตได้เป็นอย่างดี จึงมีการขยายและนำสหกิจศึกษาไปใช้อย่างแพร่หลาย

ศาสตราจารย์ ดร. วิจิตร ศรีสอ้าน ผู้ได้รับการยกย่องเป็น “บิดาแห่งสหกิจศึกษาไทย” และเป็นนายกสมาคมสหกิจศึกษาไทย ได้กล่าวถึงความสำคัญของโครงการสหกิจศึกษา (Co-operative of Education) ในงานสัมมนาเครือข่ายสหกิจศึกษาภาคกลางตอนบนว่า ในปัจจุบันนอกจากมาตรฐานทางวิชาการ และวิชาชีพที่ใช้เป็นเกณฑ์วัดในการทำงานแล้ว อีกสิ่งหนึ่งที่เป็นปัจจัยสำคัญในการทำงานของบัณฑิตก็คือความต้องการของตลาดแรงงาน เนื่องจากตลาดแรงงานในปัจจุบันมีความหลากหลายและเป็นสากลมากขึ้น ท่านจึงพบว่าปัญหาหลักของบัณฑิตและเป็นปัญหาที่เรื้อรังมาตั้งแต่ในอดีต คือ “ทฤษฎีจัด ปฏิบัติไม่เป็น” การเรียนการสอนเฉพาะแต่ในห้องเรียนหรือในห้องปฏิบัติการไม่เพียงพอ โครงการสหกิจศึกษาจึงเข้ามาเป็นทางเลือกหนึ่งในการแก้ปัญหาดังกล่าว

ศาสตราจารย์ ดร. วิจิตร ศรีสอาน ได้บัญญัติศัพท์คำว่า “สหกิจศึกษา” (Co-operative of Education) ว่าเป็นระบบการศึกษาที่ผสมผสานการเรียนกับการปฏิบัติงาน (Work Integrated Learning: WIL) กล่าวคือเป็นระบบการศึกษาที่จัดให้มีการเรียนการสอนในสถานศึกษาการศึกษาที่ทำร่วมกันการไปหาประสบการณ์ตรงจากการไปปฏิบัติงานจริงอย่างเป็นระบบ ณ สถานประกอบการ อันเป็นความร่วมมือของหุ้นส่วนสหกิจศึกษาทั้ง 3 ส่วน คือ 1. สถาบันการศึกษา 2. สถานประกอบการ และ 3. นิสิต / นักศึกษา ทั้งนี้ทักษะที่หุ้นส่วนสหกิจศึกษาต่างต้องการให้มีในตัวบัณฑิตก็คือ ความรู้ ความสามารถและทักษะวิชาชีพ การวางแผนการทำงานอย่างมีระบบ ความรู้ความสามารถในการรับรู้ การตัดสินใจและแก้ปัญหา มนุษยสัมพันธ์ ความคิดริเริ่ม ระเบียบวินัย ศีลธรรม จริยธรรม การสื่อสาร การนำเสนอและการเป็นผู้นำ เป็นต้น ทักษะเหล่านี้จะเรียนรู้และพัฒนาได้เมื่อนักศึกษาได้มีโอกาสไปปฏิบัติงานจริงในองค์กรผู้ใช้บัณฑิต ถือเป็นความจำเป็นของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับผู้ใช้บัณฑิต ต้องการพัฒนาคุณภาพบัณฑิตตามมาตรฐานวิชาชีพและวิชาการ และเล็งเห็นความสำคัญของการเตรียมความพร้อมของนักศึกษาในการเลือกอาชีพตามความต้องการของตลาดแรงงาน โดยมีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี เป็นสถาบันแห่งแรกในประเทศไทย ที่นำระบบสหกิจศึกษา

ในการนี้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้มีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาระบบสหกิจศึกษาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เพื่อให้บัณฑิตมีความสมบูรณ์พร้อมทั้งคุณภาพและคุณลักษณะตรงตามความต้องการขององค์กรผู้ใช้บัณฑิต โดยบูรณาการความร่วมมือระหว่างทุกองค์กรที่เกี่ยวข้อง วัตถุประสงค์มีดังนี้คือ

- 1) เพื่อพัฒนาบัณฑิตทางด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ มีคุณลักษณะและสมรรถนะที่ตรงตามความต้องการขององค์กรผู้ใช้บัณฑิต
- 2) เพื่อให้ผู้ผลิตบัณฑิต/สถาบันอุดมศึกษา ได้เชื่อมความสัมพันธ์กับองค์กรผู้ใช้บัณฑิตแล้วได้บูรณาการความร่วมมือในการพัฒนาหลักสูตร การเรียน การสอน การวิจัย และการสร้าง องค์ความรู้ใหม่
- 3) เพื่อให้องค์กรผู้ใช้บัณฑิตได้รับประโยชน์จากงานหรือโครงการ ที่นักศึกษาปฏิบัติ
- 4) เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

2. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับบุคลิกภาพ

2.1 ความหมาย

คำว่า “บุคลิกภาพ” มาจากภาษาละตินว่า Persona หมายถึง หน้ากากที่ตัวละครใช้สวมเวลาออกแสดง เพื่อที่จะแสดงบทบาทตามที่ถูกกำหนด คือผลรวมอย่างมีระบบของพฤติกรรมต่าง ๆ ตลอดจนทัศนคติและค่านิยมซึ่งแสดงให้เห็นถึงลักษณะนิสัยเฉพาะตัวบุคคล ดังนั้นจิตวิทยา

บุคลิกภาพจึงเป็นศาสตร์ที่มุ่งศึกษานิสัยของบุคคล ซึ่งช่วยให้มองเห็นว่าแต่ละคนแตกต่างกันอย่างไร บุคลิกภาพมาจาก 3 องค์ประกอบ คือ พันธุกรรม (Heredity) จะมีขีดจำกัดในการสร้างบุคลิกภาพ ความต้องการของสังคมหรือสิ่งแวดล้อมที่บุคคลนั้นดำรงอยู่ จะคอยปรับเปลี่ยนบุคลิกภาพให้แปรเปลี่ยนไป แคทเทล (Cattell) กล่าวว่า แต่ละบุคคลจะสามารถอธิบายได้ตามคุณลักษณะของบุคคลเช่น มีความเป็นมิตร ติดต่อสัมพันธ์กัน ชอบเข้าสังคม แจกแจงจากลักษณะนิสัยซ่อนเร้น (Source traits) ซึ่งพฤติกรรมต้นจะมีอยู่ 16 แบบ และมีลักษณะค้ำกันเป็นคู่ เช่น พึ่งตนเองตรงข้ามกับพึ่งพาท้อง หรือ ใฝ่อิทธิพลกับคล้อยตาม เรียกลักษณะเหล่านี้ว่า นิสัยทั้ง 16 ของบุคลิกภาพ

บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะทั้งภายนอกและภายในที่มีอยู่ในตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ทำให้บุคคลนั้นมีความแตกต่างไปจากบุคคลอื่นๆ บุคลิกภาพแบ่งออกเป็น 2 ชนิดด้วยกันคือ บุคลิกภาพภายนอก ที่สามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้โดยการฝึกเลียนแบบ ซึ่งเราสามารถสังเกตเห็นหรือสัมผัสได้ด้วยประสาททั้ง 5 ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย บุคลิกภาพภายนอกที่สำคัญมากที่สุดคือ บุคลิกภาพทางกายและทางวาจา ส่วนบุคลิกภาพภายในหมายถึง บุคลิกภาพที่ไม่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน สัมผัสได้ค่อนข้างยากและต้องใช้เวลาในการสัมผัส

บุคลิกภาพมีความสำคัญเพราะเกี่ยวข้องกับทางกายภาพ หมายถึง รูปร่างหน้าตา หากมีรูปร่างหน้าตาดีย่อมส่งผลให้ผู้สัมผัสสัมผัสสนใจได้บ้าง ตนเองก็มีความภูมิใจมันใจยิ่งขึ้น ถ้ามีสุขภาพที่แข็งแรง มีความว่องไวในการทำงานยิ่งน่าประทับใจ บุคลิกภาพมีความเกี่ยวข้องกับด้านทางสมอง หากสมองดีไม่มีโรคภัยไข้เจ็บก็จะทำให้เขามีความทรงจำดี มีเขวหนปัญญา มีไหวพริบ และปฏิภาณดี แต่ต้องเป็นผลจากการศึกษาอบรมพื้นฐานด้วย บุคลิกภาพเกี่ยวข้องกับความสามารถ ประสบการณ์ที่ได้สั่งสม และความถนัดจากการหมั่นฝึกฝน นอกจากนี้แล้วบุคลิกภาพยังเกี่ยวข้องกับด้านความประพฤติ หากเป็นผู้อยู่ในศีลธรรม สุภาพอ่อนโยน มีมนุษยสัมพันธ์ดี ไม่เป็นปฏิปักษ์กับสังคม ก็จะเป็นที่ชื่นชอบแก่คนรอบข้าง การชอบเข้าสังคม มีทัศนคติที่ดีต่อผู้อื่น การแสดงออกต่อเพื่อนฝูงด้วยความไม่เห็นแก่ตัว มีน้ำใจต่อผู้อื่น ไม่อวดตัว มีอารมณ์คืออยู่เสมอ ใจเย็น ไม่ฉุนเฉียว ออกก๊นโทสะได้ และบุคลิกภาพที่เกี่ยวข้องกับกำลังใจ เป็นคนที่จิตใจเข้มแข็ง ไม่ท้อถอย ไม่เสียขวัญง่าย ล้วนมีความสำคัญทั้งสิ้น

ในการพบปะผู้คนในองค์กรหรือนอกองค์กร การสนทนา การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การพูดให้ความรู้ หรือการนำเสนองานต่าง ๆ นั้น ควรมีองค์ประกอบทั้งหมด 3 ส่วน ได้แก่ เนื้อหาสาระของคำพูด 7% น้ำเสียง 38% กิริยาท่าทาง (บุคลิกภาพ) 55% จากเปอร์เซ็นต์ดังกล่าวจะเห็นได้ว่าบุคลิกภาพมีความสำคัญมาก เราจึงควรเรียนรู้ที่จะเสริมสร้างบุคลิกภาพ เช่น

- 1) การใช้สายตา การมอง การสบสายตากับผู้ฟังขณะพูด
- 2) เลือกลำพูด จังหวะการพูด โทนเสียงและระดับเสียงที่เหมาะสม
- 3) การเดิน การนั่ง การแสดงออก และท่าทางต่าง ๆ ซึ่งเป็นอวัจนภาษา (การไหว้ การรับไหว้ การยื่นนามบัตรต้องยื่นด้านที่ผู้รับสามารถอ่านออกได้ทันที)
- 4) การแต่งกายแต่งอย่างไรให้เป็นมืออาชีพ (ผู้ชายเสียบปากกาที่กระเป๋าชิดริม ด้านใน ใส่สูท ผูกเนคไทให้มีความยาวพอดีกับหัวเข็มขัด รองเท้าคัทชูผู้หญิงที่เช่นกัน)
- 5) รักษาความสะอาดอยู่เสมอ และมีสุขภาพดี รักษาผิวพรรณให้สะอาดสดชื่น อยู่เสมอ อย่าให้ผิวแห้งกร้าน รักษากลิ่นตัว ดูแลเล็บมือเล็บเท้า ปรับเปลี่ยนเสื้อผ้าและชุดชั้นในที่สวมใส่ทุกวันให้สะอาดอยู่เสมอ สำหรับผู้หญิงควรรู้จักการแต่งหน้าแต่พองาม ส่วนผู้ชายควรโกนหนวดเคราให้เกลี้ยงเกลา เมื่อร่างกายมีอาการผิดปกติรีบไปปรึกษาแพทย์ควรมีการเช็ดร่างกายเป็นประจำทุกปี
- 6) รู้จักควบคุมอารมณ์ คนที่ควบคุมอารมณ์ตนเองได้จะได้เปรียบและจะเอาชนะเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ ในการปฏิบัติงานเป็นเรื่องธรรมดาที่จะต้องเผชิญเหตุการณ์มากระทบกระเทือนอารมณ์กันอยู่เสมอ ฉะนั้นบุคคลใดที่ต้องการจะพัฒนาบุคลิกภาพของตนให้ดีขึ้น จะต้องเป็นคนรู้จักกดดันใจเย็นเมื่อมีเหตุการณ์ที่ไม่ถูกใจเกิดขึ้น
- 7) มีความมั่นใจในตนเอง ยอมรับความสามารถของตนเอง อย่างถึงผลเลิศในการทำงานจนเกินไป อย่างนำความเก่งของผู้อื่นมาทับถมตนเอง หมั่นฝึกจิตใจตนเองให้ชนะความกลัวให้ได้
- 8) การรู้จักทำตัวให้เข้ากับบุคคล สถานที่ และเวลา อย่างถูกต้องถือว่ามีมารยาททางสังคมที่ดี เช่น การรู้จักกราบไหว้ที่ถูกต้อง และถูกกาลเทศะ การรู้จักธรรมเนียมปฏิบัติของชาวต่างชาติ การปฏิบัติตนในงานเลี้ยงต่างๆ การไปเยี่ยมคนป่วย มอบดอกไม้แสดงความยินดี หรือให้ผู้อาวุโส เป็นต้น ในบางครั้งเราอาจจะต้องอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่ทันได้เตรียมตัวเตรียมใจ และอาจเกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝันขึ้นกับเราได้ทุกวินาที เราต้องพร้อมเสมอที่จะเผชิญกับเหตุการณ์นั้นๆ ในลักษณะที่พร้อม คือ ไม่ตกใจ ดีใจ เสียใจ กลัว เกินกว่าเหตุ สามารถควบคุมท่าทางของตนเองได้เป็นอย่างดี
- 9) มีการพัฒนาด้านความรู้สึกรู้จักคิด ถ้ามีความรู้สึกรู้จักคิดในด้านดี ไม่มองคนในแง่ร้าย จิตใจก็เป็นสุข ไม่มีความกังวล มีความเชื่อมั่นในตนเองในการกระทำในสิ่งต่าง ๆ มีความซื่อสัตย์ กระทำตนให้ผู้อื่นเชื่อถือ แล้วความไว้วางใจจะตามมา มีความกระตือรือร้นที่อยากจะทำเตรียมตัวให้พร้อมอยู่เสมอ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ จักปรับปรุงงานอยู่เสมอ มีความรับผิดชอบ

ไม่ว่าจะทำอะไรก็ตาม ต้องมีความหวังใจจะต้องทำให้เสร็จทันตามกำหนดเวลา มีความรอบรู้และความจำแม่น บุคลิกภาพจึงเป็นพื้นฐานสำคัญที่ช่วยให้คนทำงานต้องเผชิญกับความทุกข์หรือความสุขได้

2.2 แนวทางในการพัฒนาบุคลิกภาพ

หัวใจสำคัญข้อหนึ่งของบุคลิกภาพคือ การเป็นคนที่มีพัฒนาการ เปลี่ยนแปลงตนเองในทางบวก หรือทางสร้างสรรค์อยู่เสมอ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป โดยเน้นการเปลี่ยนแปลง เช่น เปลี่ยนแปลงการแต่งกาย ทรงผม และการแต่งหน้าให้เหมาะสมกับสมัยนิยม เปลี่ยนแปลงการพูดจา โดยพูดให้ชัดถ้อยชัดคำ พูดให้คนฟังเข้าใจสิ่งที่พูด พูดไม่มากหรือน้อยเกินไป พูดอย่างสุภาพมีเสน่ห์จับใจ พัฒนาความรู้ความสามารถโดยการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม เช่น ศึกษาต่อ เข้ารับการฝึกอบรม ฟังบรรยาย ร่วมการเสวนา หรือซื้อหนังสือมาอ่าน และฝึกฝนตนเองจนเกิดความชำนาญในการทำงานที่ทำมาโดยตลอด เรียกว่า เรียนรู้จากการปฏิบัติ หรือ Learning by doing

ทั้งหมดกล่าวมานี้ จะนำความเปลี่ยนแปลงในทางดีหรือทางก้าวหน้ามาสู่ตนเอง และจะเป็นที่สะดุดตาของเพื่อนร่วมงาน ผู้ได้บังคับบัญชา ตลอดจนเจ้านาย พื้นฐานบุคลิกภาพที่ดีที่ส่งเสริมความสุขและความก้าวหน้าในการทำงาน ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้แต่ละคนสามารถฝึกฝนและปฏิบัติได้ หากต้องการที่จะทำให้ชีวิตมีความสุขและก้าวหน้าไปตามลำดับ

พื้นฐานบุคลิกภาพที่ดีจะทำให้เราก้าวข้ามความทุกข์ไปสู่ความสุขในการทำงานนั้นได้แก่

1) เป็นคนมองโลกในแง่ดี จะทำให้เรามองเห็นความวุ่นวาย การทำงานทำร่วมกับคนหมู่มากแล้วมีปัญหาถือเป็นความปกติ เราควรรับผิดชอบ ในส่วนของเราอย่างเต็มที่ ทำอย่างดี ทำอย่างถูกต้องและละเอียดรอบคอบ หาสาเหตุของปัญหา และวิธีแก้ไขปัญหามาให้สำเร็จลุล่วง คนที่มีพื้นฐานการมองโลกในแง่ดีจะไม่หยุดอยู่กับปัญหา พร่ำบ่น คร่ำครวญ พึมพาย หรือพยายามไล่เบียดหาตัวคนผิด แต่เขาจะพิจารณาว่าอะไรทำให้เกิดปัญหา เพื่อที่จะได้แก้ไขและจบปัญหาพื้นฐาน เช่นนี้ทำให้เขาเป็นคนที่มีประสิทธิภาพ น่าคบหา และมีความสุขในการทำงานที่แม้จะมีปัญหาติดขัดเกิดขึ้นเป็นระยะๆ ก็ตาม

2) เป็นคนที่รู้จักขอโทษผู้อื่นและยอมรับผิดได้ ทุกคนมีโอกาสที่จะทำผิดพลาด ดังสุภาษิตที่ว่า “สี่เท้ายังรู้พลาด นักปราชญ์ยังรู้พลั้ง” แต่ต้องรู้จักยอมรับและขอโทษได้ หลายคนเป็นพวกผิดไม่ได้ คนพวกนี้มีความทุกข์มาก เพราะทุกครั้งที่เกิดความผิดพลาดในการทำงานขึ้นมา เขาจะหาวิธีลากตัวเองให้พ้นผิด จนบางครั้งแก้ตัวข้าง ๆ คู ๆ คนประเภทนี้โอกาสก้าวหน้าในหน้าที่

การทำงานมีน้อยมาก หรือหากมีก็มักจะเป็นตติณินินทาของลูกน้อง และเพื่อนร่วมงานอยู่เสมอ ดังนั้นเมื่อทำผิดแล้วต้องรู้สึกผิดและขอโทษ จากนั้นช่วยกันหาวิธีแก้ไขและป้องกันไม่ให้เกิดความผิดพลาดซ้ำขึ้นมาได้ เท่านั้นเราก็สามารถข้ามปัญหาที่เกิดขึ้นไปสู่เรื่องอื่น ๆ ได้แล้ว ไม่อย่างนั้นก็ต้องจมอยู่กับความคิด การโทษกันไปโทษกันมา และความพยายามที่จะเอาตัวรอดเท่านั้นเอง

3) เป็นคนมีอหยาศัย หมายถึงการเป็นคนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส และใจกว้าง คนที่มีบุคลิกลักษณะเช่นนี้ จะมีอารมณ์ดีเสมอ จะเข้าใจคน รู้ว่าแต่ละคนมีจุดอ่อนจุดแข็งอย่างไร จะรู้จักเห็นอกเห็นใจและคอยสนับสนุนช่วยเหลือผู้อื่นได้ตรงจุด ความมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีจะทำให้เขาออกปากขอความช่วยเหลือผู้อื่นได้ง่าย โดยเฉพาะในงานที่เกินกำลังหรือไม่สอดคล้องกับความชำนาญ เขาสามารถขอความช่วยเหลือ และมีคนพร้อมที่จะช่วยเหลือเขาทันที เพราะติดค้างในความเป็นคนดี คนน่ารักของเขา ส่วนความยิ้มแย้มแจ่มใส จะทำให้บรรยากาศในการทำงานดี สมองปลอดโปร่ง อารมณ์แจ่มใส คิดอะไรออกง่าย ทำงานได้อย่างราบรื่น และในส่วนของความใจกว้าง จะทำให้เขาเปิดรับคนทุกระดับความรู้ อายุ และทุกระดับการบังคับบัญชา คนทั่วไปจะรักและชื่นชมเขา ให้ความสนิทสนม ความไว้วางใจ เขาจะกลายเป็นที่ต้องการของทุก ๆ ที่ ดังนั้น อหยาศัยไมตรีจึงสร้าง โอกาสที่ดีในอนาคต

4) คนที่รู้จักกาลเทศะ จะสามารถวางตัวดีและมีประสิทธิภาพ ไม่สร้างปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ ถือเป็นหน้าที่พื้นฐานของคนทำงานทุกคน ขณะที่การมีประสิทธิภาพคือแต้มต่อในการทำงาน มันคือการปลั่งรัศมีของตัวเอง แล้วจะไปสะกดคดาผู้บริหาร ก้าวหน้าในหน้าที่การงานจะมีมาก กาลเทศะ ไม่ใช่แค่มารยาทในการเข้าสังคมเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการเคารพระเบียบวินัยต่าง ๆ ของบริษัท การแต่งกาย การเจรจา ตลอดจนมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ได้อย่างเหมาะสม พอเหมาะพอดี ไม่มากไม่น้อยจนเกินไป ไม่เป็นที่เดือดร้อนรำคาญของใคร และมีคุณค่าในทุก ๆ ที่ที่เขาปรากฏตัว

3. คุณลักษณะของนักศึกษาฝึกงาน

คุณลักษณะพึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงานในหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน มีความต้องการที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทและวิธีการปฏิบัติงาน ดังนั้นสถานศึกษาและสถานประกอบการควรร่วมมือกันวางแผน และมีวิธีการเตรียมฝึก ดำเนินการ ติดตาม และประเมินผล สถานศึกษาสามารถตอบสนองคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกงาน ได้ตรงกับตามความต้องการของสถานประกอบการได้อย่างครบถ้วน บรรจง ชูสกุลชาติ (2540) กล่าวถึงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์คือ การพัฒนาหารูปแบบและกระบวนการ ที่จะให้คนได้สัมผัสกับกิจการงานที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคม การให้การศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

ว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์คือ การพัฒนาหารูปแบบและกระบวนการ ที่จะให้คนได้สัมผัสกับกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคม การให้การศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในชาตินั้นมี 3 อย่าง ได้แก่ การให้ความรู้ การให้ความรู้สึกรู้สึกรู้จักหรือเจตคติที่ดี และการทำงานจนเกิดความชำนาญ ในปัจจุบันการแข่งขันในตลาดแรงงานค่อนข้างสูง ลักษณะของบัณฑิตที่สถานประกอบการต้องการ ได้แก่ ความสามารถในการรับรู้ การแก้ปัญหา ความคิดริเริ่ม ระเบียบวินัย จริยธรรม ศีลธรรม และการเป็นผู้นำ เป็นต้น สิ่งที่ทำนายสำหรับบัณฑิตก่อนที่จะสำเร็จการศึกษา คือ การได้มีโอกาสสร้างความเข้าใจและความคุ้นเคยกับโลกแห่งความเป็นจริงของการทำงานและการเรียนรู้ เพื่อให้ได้มาซึ่งทักษะของงานอาชีพและทักษะด้านการพัฒนาตนเองนอกเหนือไปจากทักษะด้านวิชาการ ซึ่งผู้ว่าจ้างจะมีความคาดหวังจากพนักงานสูงในเรื่องดังต่อไปนี้

(วุฒิ ด้านกิตตกุล, 2545)

1. เป็นผู้มีความรู้ในวิชาชีพ
2. มีบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์
3. มีความซื่อสัตย์ ขยัน มีน้ำใจ และอดทน
4. มีความกระตือรือร้นและไม่เลื่องงาน
5. มีวินัยเคร่งครัดต่อกฎระเบียบขององค์กร
6. มีทัศนคติที่ดีต่อองค์กร

คุณสมบัติของพนักงานที่สถานประกอบการต้องการประกอบด้วย (สุวะณา ศิลปรัตน์, 2551) ดังนี้

1. ความชำนาญ (Skills) คือพื้นฐานการศึกษาและประสบการณ์ที่จำเป็นสำหรับการทำงานการระบุมคุณสมบัติทางการศึกษานี้ มักจะระบุว่าได้รับประกาศนียบัตร ปริญญาหรือสำเร็จการอบรมศึกษาในทางสาขาวิชาใด ด้านใด สำหรับประสบการณ์ก็เช่นเดียวกัน มักจะมีการกำหนดจำนวนเดือนหรือจำนวนปีขั้นต่ำของงานที่ต้องเคยผ่านมาแล้วก่อนที่จะมาทำงานใหม่นี้ นอกจากนี้ในส่วนของการระบุมความชำนาญ ยังอาจมีการระบุมความรู้เฉพาะอย่างที่ความต้องการที่ผู้ทำงานจะต้องมีไว้ เพื่อที่จะสามารถทำงานนั้นๆ ได้โดยมีประสิทธิภาพ

2. ความพยายาม (Effort) หมายถึง การระบุมสิ่งที่เป็นต้องมี เกี่ยวกับการใช้ความคิดและแรงกาย เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย

3. ความรับผิดชอบ (Responsibility) หมายถึง ภาระหรือพันธะผูกพันในการจะปฏิบัติหน้าที่การงานของผู้ร่วมงานให้เป็นไปตามเป้าหมายขององค์กรถ้าในองค์กรใดมีบุคคลที่มีความรับผิดชอบ จะทำให้เกิดผลดีต่อองค์กร เช่น องค์กรจะได้รับความเชื่อถือและไว้วางใจ

จากผู้ร่วมงานและผู้อื่น การปฏิบัติงาน จะพบความสำเร็จทันเวลา และทันเหตุการณ์ ภายใต้สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ทำให้เกิดความเชื่อถือในตนเองเพราะปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเรียบร้อย และองค์การประสบความสำเร็จสามารถพัฒนาไปสู่ความเป็นปึกแผ่นอย่างมั่นคง

ตามรูปแบบสหกิจศึกษาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ใช้ภาคการศึกษาระบบไตรภาคเป็นการจัดสหกิจศึกษา โดยกำหนดให้มีหลักสูตรสหกิจศึกษาในทุกหลักสูตรของการศึกษาระดับปริญญาตรี ในแผนการเรียนสาขาวิชาส่วนใหญ่จะกำหนดให้นักศึกษาไปสหกิจศึกษาในชั้นปีที่ 4 ในภาคการศึกษาที่ 1 หรือ 2 ขึ้นกับสาขาวิชา นักศึกษาทุกคนต้องเข้าร่วมโครงการสหกิจศึกษาและปฏิบัติงานเต็มเวลาในองค์กรผู้ใช้บัณฑิตอย่างน้อย 1 ครั้ง ในขณะที่มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ใช้รูปแบบการศึกษาระบบไตรภาคและสหกิจศึกษาเช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี แต่กำหนดคุณสมบัตินักศึกษาที่จะไปสหกิจศึกษาได้นั้น ต้องมีคะแนนเฉลี่ยสะสมมากกว่า 2.00 ขึ้นไป

รูปแบบของสหกิจศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาในระบบทวิภาค มีอยู่ 2 รูปแบบแรกเป็นการจัดสหกิจศึกษาของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ การเข้าร่วมโครงการเป็นไปด้วยความสมัครใจของนักศึกษา โดยแบ่งภาคสหกิจศึกษาเป็น 3 ช่วงคือ ช่วงแรกในภาคการศึกษาที่ 1 ของชั้นปีที่ 3 ใช้เวลา 4 เดือน ช่วงที่ 2 เป็นภาคฤดูร้อนของชั้นปีที่ 3 ใช้เวลา 2 เดือนและช่วงที่ 3 เป็นภาคการเรียนที่ 2 ของชั้นปีที่ 4 ใช้เวลา 4 เดือน นักศึกษาที่เข้าโครงการสหกิจศึกษาจึงใช้เวลาศึกษาในระดับปริญญาตรีรวม 5 ปี ทำให้นักศึกษาจำนวนน้อยเข้าร่วมโครงการ

เนื่องจากนักศึกษาส่วนใหญ่ต้องการจบการศึกษาใน 4 ปี จำนวนหน่วยกิตของการลงทะเบียนสหกิจศึกษารวมทั้ง 3 ช่วง เท่ากับ 10 หน่วยกิต จากจำนวนหน่วยกิตรวมของหลักสูตร 156 หน่วยกิต สำหรับรูปแบบที่ 2 ของการจัดการศึกษาสหกิจศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในระบบทวิภาคนั้นมีการจัดสหกิจศึกษาให้นักศึกษาในรูปแบบตามความสมัครใจของนักศึกษาเช่นเดียวกัน สถาบันอุดมศึกษาบางแห่งจัดให้นักศึกษาไปสหกิจศึกษาทั้งในภาคการศึกษาที่ 1 ในชั้นปีที่ 4 และบางแห่งจัดให้นักศึกษาไปสหกิจศึกษาในภาคการศึกษาที่ 2 ในชั้นปีที่ 4 ซึ่งรูปแบบหลังนั้น ผิดหลักการสหกิจศึกษา เนื่องจากต้องการให้นักศึกษาจบภาคการศึกษาสุดท้ายที่มหาวิทยาลัย เพื่อเพิ่มเติมความรู้ความสามารถในส่วนที่ขาดหรือน้อยให้สมบูรณ์ก่อนจบการศึกษา สำหรับจำนวนหน่วยกิตรายวิชาสหกิจศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาระบบทวิภาค อยู่ในช่วง 3-9 หน่วยกิต จากจำนวนหน่วยกิตรวมของหลักสูตรประมาณ 120-150 หน่วยกิต

4. คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ บพิตรพิมุข จักรวรรดิ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เกิดขึ้นจากการเรียกร้องของนักเรียนอาชีวศึกษาในสมัยเมื่อ 40 กว่าปีก่อน ซึ่งถูกสังคมมองว่าเป็นนักเรียนชั้นสองในสังคมที่จัดการศึกษาได้เพียงแค่ระดับปวส. และการที่นักเรียน เหล่านี้จะก้าวไปศึกษาต่อระดับปริญญาตรีได้นั้น จะต้องผ่านการสอบแข่งขันกับนักเรียนสายสามัญ ต่อมาในวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2518 วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา จึงได้ถือกำเนิดขึ้นตามร่างพระราชบัญญัติวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา พุทธศักราช 2518 ประกาศใช้ ในราชกิจจานุเบกษา โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อผลิตครูอาชีวศึกษาระดับปริญญาตรี ให้การศึกษาทางด้านอาชีพทั้งระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง (ปวส.) และระดับปริญญาตรี ทำการวิจัย ส่งเสริมการศึกษาทางด้านวิชาชีพและให้บริการทางวิชาการแก่สังคม

หลังจากนั้น วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาได้เปลี่ยนชื่อจากวิทยาลัยมาเป็นวิทยาเขต วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ได้พัฒนาระบบการเรียนการสอน ให้ได้มาตรฐานการศึกษาที่มีคุณภาพ และมีศักยภาพ มีความพร้อมในหลาย ๆ ด้าน จนกระทั่งในปีพ.ศ. 2531 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานชื่อใหม่ว่า “สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล” ซึ่งหมายความว่า สถาบันเทคโนโลยีอันเป็นมิ่งมงคลแห่งพระราชา ในวันที่ 15 กันยายน พุทธศักราช 2531 ภารกิจหลักของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล คือ จัดการศึกษา (ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ระดับปริญญาตรี และระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต) ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ทำการวิจัย สร้างนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ ทำนุบำรุง ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

สืบเนื่องจากแนวทางการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มุ่งเน้นให้สถานศึกษาของรัฐดำเนินการโดยอิสระ และมีความคล่องตัวในการบริหารจัดการภายใต้การกำกับดูแลของสภาสถานศึกษา กระจายอำนาจบริหารจัดการสู่สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาดังนั้น สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลจึงได้แก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติฉบับเดิมและยกฐานะเป็นพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มีการรวมวิทยาเขต และจัดตั้งเป็นมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรวม 9 แห่ง โดยมีวัตถุประสงค์ให้มหาวิทยาลัยทั้ง 9 แห่งนี้ เป็นมหาวิทยาลัยสายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่สามารถจัดการศึกษาทางวิชาการ และวิชาชีพชั้นสูงที่เน้นการปฏิบัติทุกระดับ ตั้งแต่ปริญญาตรี โท และเอก เพื่อรองรับการศึกษาต่อของผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันอาชีวศึกษาเป็นหลัก รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนจากวิทยาลัยชุมชน และการศึกษาขั้นพื้นฐานในการศึกษาต่อวิชาชีพ ระดับปริญญาตรี ซึ่งมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลทั้ง 9 แห่งนี้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากระทรวงศึกษาธิการ

การเปลี่ยนแปลงสู่การก้าวเป็นมหาวิทยาลัย เกิดขึ้นจากพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พ.ศ. 2548 ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงลงพระปรมาภิไธย เมื่อวันที่ 8 มกราคม พ.ศ. 2548 และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2548 ซึ่งพระราชบัญญัตินี้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 19 มกราคม พ.ศ. 2548 มีผลทำให้สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ตามพระราชบัญญัติสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล พ.ศ. 2518 ปรับเปลี่ยนเป็นมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลทั้ง 9 แห่ง ได้แก่

1. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
2. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
3. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก
4. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
5. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
6. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
7. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
8. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
9. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ประกอบด้วยวิทยาเขต รวม 4 พื้นที่ ได้แก่ 1) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ พื้นที่ศาลายา 2) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ พื้นที่บึงพิตรพิมุข จักรวรรดิ 3) วิทยาลัยเพาะช่าง และ 4) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ พื้นที่วังไกลกังวล และมีพันธกิจ ปณิธาน และวิสัยทัศน์ดังนี้

พันธกิจ (Mission)

1. จัดการศึกษามุ่งเน้นวิชาชีพบนพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีคุณภาพ และมีความสามารถพร้อมเข้าสู่อาชีพ และการเป็นผู้ประกอบการที่มีคุณธรรม
2. สร้างงานวิจัย สิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์และนวัตกรรมบนพื้นฐานของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสังคมศาสตร์ ส่งเสริมผลิตและบริการที่สามารถถ่ายทอดและสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ประเทศ
3. ให้บริการงานวิชาการและการศึกษาที่มีแนวคิดเชิงสร้างสรรค์ เพื่อการมีอาชีพ อิสระและพัฒนาอาชีพสู่การแข่งขัน
4. ทำนุบำรุงศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมและรักษาสีงามแวดล้อม
5. บริหารจัดการเชิงธรรมาภิบาล ส่งเสริมบุคลากรทุกคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี

วิสัยทัศน์

เป็นผู้นำในการจัดการศึกษาวิชาชีพสู่ความเป็นเลิศด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศิลปกรรม การบริการและบริหารธุรกิจสู่สังคมการประกอบการเพื่อก้าวเข้าสู่มหาวิทยาลัยชั้นนำของประเทศไทย

ปณิธาน

เป็นมหาวิทยาลัยแห่งสังคมการประกอบการ (SMART Entrepreneur)

วิสัยทัศน์

“เป็นผู้สร้างนักบริหารธุรกิจมืออาชีพ สู่สังคมการประกอบการ”

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เสาวนีย์ ศรีจันทร์นิล (2553) ได้ศึกษาการประเมินผลโครงการสหกิจศึกษาวิทยาลัยราชพฤกษ์ สาขาวิชาการบัญชี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับผลสัมฤทธิ์ของโครงการตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ความพึงพอใจของนักศึกษา สาขาวิชาการบัญชี วิทยาลัยราชพฤกษ์ ที่รวมโครงการสหกิจศึกษา ความพึงพอใจของผู้ประกอบการที่ดูแลนักศึกษาในโครงการสหกิจศึกษา ปัญหาและอุปสรรคของโครงการ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือ แบบสัมภาษณ์วิเคราะห์เจาะลึกและแบบสังเกตพฤติกรรม วิเคราะห์ข้อมูลด้านความถี่และพรรณนาความ พบว่า

1. นักศึกษาทุกคนเห็นว่า บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการทั้ง 4 ข้อ โดยนักศึกษามีการเตรียมความพร้อมเรื่องความรู้ ด้านกิริยามารยาท การแต่งกาย การปรับตัว การเตรียมความพร้อมความรู้ในสาขาบัญชีก่อนออกปฏิบัติงาน และเมื่อปฏิบัติงานแล้วนักศึกษารับประสบการณ์และพัฒนาตนเองเพิ่มด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น การวางตัว ความอดทน ความรับผิดชอบ ด้านการบัญชี การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่จำเป็น ความรับผิดชอบ ความอดทน ซื่อสัตย์และการพัฒนาตนเองต่อการเรียนรู้งานด้านบัญชีและจรรยาบรรณในวิชาชีพ

2. นักศึกษาพึงพอใจในส่วนของการอบรมเตรียมความพร้อมอยู่ในระดับมากที่สุด คือความเป็นกันเองระหว่างครูพี่เลี้ยงและนักศึกษา เอกสารที่ใช้ในการอบรม และ สไลด์ทัศนูปกรณ์ นอกนั้นอยู่ในระดับมากทั้งหมด

3. ผู้ประกอบการมีความพึงพอใจ เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของนักศึกษาในระดับมากที่สุดคือ ด้านวุฒิภาวะความอ่อนน้อมถ่อมตน ความประพฤติ คุณธรรม จริยธรรม และการปฏิบัติตามระเบียบวินัยขององค์กร และระยะเวลาปฏิบัติงานของนักศึกษามีความเหมาะสม ส่วนระดับมากคือ บุคลิกภาพ การปรับตัว การวางแผนการทำงาน ความสามารถในการสื่อสารมอบหมายส่วนที่อยู่ในระดับกลางคือ การแสดงความคิดเห็น ความรู้วิชาการเพียงพอ ความสามารถในการเรียนรู้งานใหม่

การตัดสินใจ ความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศคอมพิวเตอร์ ส่วนที่อยู่ในระดับไม่ค่อนคือ พัฒนาการด้านภาษาอังกฤษ และการทำงานกับชาวต่างชาติ

4. ปัญหาและอุปสรรคตามความเห็นของนักศึกษาพบว่า อุปสรรคไม่เพียงพอ ไม่ทันสมัย การสื่อสารที่เข้าใจไม่ตรงกันและไม่เข้าใจงานทำให้งานผิดพลาดได้ สำหรับตัวแทนผู้ประกอบการเห็นว่ามีปัญหาด้านความรู้ความเข้าใจระบบบัญชี ภาษี ใบกำกับ ภาษาอังกฤษ การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์

ชนนพรรดี ดารายน (2554) ได้ศึกษากระบวนการสหกิจศึกษา เพื่อการพัฒนาศักยภาพของบัณฑิตในการปฏิบัติงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร ปี 2554 โดยทำการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการศึกษารูปแบบสหกิจศึกษาในภาพรวมและรายด้าน พบว่า ในด้านของการนิเทศงานสหกิจศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ลำดับรองลงมาคือในด้านการประเมินผล การจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อม และการจัดประสบการณ์วิชาชีพ ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพของบัณฑิตในการปฏิบัติงานภาพรวมและรายด้าน พบว่าด้านความรู้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อันดับรองลงมาคือ ด้านทัศนคติและพฤติกรรม และด้านสุดท้ายคือผลการปฏิบัติงาน

จากการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการศึกษารูปแบบสหกิจศึกษา กับการพัฒนาศักยภาพของบัณฑิตในการปฏิบัติงานในภาพรวม โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นอาจารย์ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนใน จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่มีการจัดหลักสูตรสหกิจศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการจำนวน 338 คน ทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย พบว่า กระบวนการศึกษารูปแบบสหกิจศึกษา มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาศักยภาพของบัณฑิตในการปฏิบัติงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และจากผลการวิเคราะห์ กระบวนการศึกษารูปแบบสหกิจศึกษาที่มีค่าความสัมพันธ์ในระดับ ปานกลาง กับศักยภาพของบัณฑิตในการปฏิบัติงาน ได้แก่ (1) ด้านการจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อม (2) ด้านการจัดประสบการณ์วิชาชีพ (3) ด้านการนิเทศงานสหกิจศึกษา และ (4) ด้านการประเมินผล ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาประสิทธิภาพของบัณฑิตให้ยั่งยืนเพราะมีระดับความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง นับว่ามีผลต่อการพัฒนาศักยภาพของบัณฑิต

รัชชชัย ทิมชูนหเถียร (2541) ได้ศึกษาผลการดำเนินงานโครงการสหกิจศึกษาและพัฒนาอาชีพในหลักสูตรระดับปริญญาตรี ระยะเวลาที่ 2 เป็นการประเมินผลการดำเนินการของโครงการสหกิจศึกษาและพัฒนาอาชีพ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี 1) ชั้นกระบวนการ ตั้งแต่ภาคการศึกษาที่ 1/2540 (มิถุนายน 2540) ถึงภาคการศึกษาที่ 3/2540 (เมษายน 2541) 2) ชั้นผลผลิต กับบัณฑิต

รุ่น 1 และ 2 ที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2539 และ 2540 เครื่องมือที่ใช้สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบประเมินผลการปฏิบัติงานและแบบประเมินผลรายงานของนักศึกษาสหกิจศึกษา ซึ่งประเมินผลโดยสถานประกอบการ แบบสอบถามนักศึกษาสหกิจศึกษา แบบสอบถามสถานประกอบการ แบบสอบถามคณาจารย์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี แบบสอบถามบัณฑิตผู้บังคับบัญชาและอาจารย์ที่ปรึกษาบัณฑิตที่ศึกษาต่อ แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้รวมทั้งสิ้น 1,642 ฉบับ นำข้อมูลที่ได้รับมาวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิตและร้อยละ ผลการประเมินโดยสรุปเป็นดังนี้

1. รูปแบบและวิธีดำเนินการของโครงการฯ

โครงการสหกิจศึกษาและพัฒนาอาชีพ (Co-operative of Education and Career Development Project) เป็นหน่วยงานขึ้นตรงกับรองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ ทำหน้าที่ติดต่อประสานงานกับสถานประกอบการ เพื่อนำเสนอแนวคิดในการจัดการศึกษาในรูปแบบสหกิจศึกษา จัดหาตำแหน่งงานให้แก่นักศึกษาที่ออกปฏิบัติงานสหกิจศึกษาทั้งในและต่างประเทศ ประสานงานและให้บริการคณาจารย์และนักศึกษาในสาขาวิชาต่าง ๆ เพื่อสนับสนุน ส่งเสริม และดำเนินการให้กิจกรรมของโครงการดำเนินไปด้วยดี การดำเนินงานมีรูปแบบที่เน้นคุณภาพของนักศึกษาสถานประกอบการ และการนิเทศงานโดยคณาจารย์ โดยนักศึกษาที่จะออกปฏิบัติงานต้องผ่านการคัดเลือกจากคณาจารย์ ว่ามีคุณสมบัติทางวิชาการและความประพฤติดีและต้องผ่านการอบรมหลักสูตรต่าง ๆ ครบถ้วนส่วนสถานประกอบการจะต้องมีพนักงานพี่เลี้ยง (supervisor) ดูแลนักศึกษาและลักษณะงานที่มอบให้นักศึกษาปฏิบัติ จะต้องผ่านการรับรองของคณาจารย์ในสาขาวิชาเสียก่อน อาจารย์ที่ปรึกษาสหกิจศึกษาจะต้องออกนิเทศงานนักศึกษาทุกคนจนครบถ้วน การดำเนินการของโครงการจึงต้องประกอบไปด้วย การวางแผน การประสานงาน และการจัดการที่ดี นักศึกษาคณาจารย์ และสถานประกอบการ ให้ความเห็นว่ารูปแบบการดำเนินการโดยรวมของโครงการมีความเหมาะสมในระดับดี และมีความเข้าใจรูปแบบการดำเนินการของโครงการเป็นอย่างดี

2. คุณภาพของนักศึกษาที่ร่วมโครงการฯ

สถานประกอบการได้ประเมินผลการปฏิบัติงานของนักศึกษา 239 คน ปรากฏว่า นักศึกษาทุกคนผ่านการประเมินผลจากสถานประกอบการ โดยที่ ร้อยละ 69.04 และ 73.36 ได้รับการประเมินการปฏิบัติงานและการทำรายงานวิชาการ ตามลำดับ ในระดับที่สูงกว่ามาตรฐาน (คือ ดีมากและดีเยี่ยม) คณาจารย์และสถานประกอบการมีความคิดเห็นต่อคุณสมบัติของนักศึกษาไปในด้านเดียวกัน คือ นักศึกษาในโครงการ มีคุณสมบัติในระดับดี โดยเฉพาะบุคลิกภาพและวุฒิภาวะ

ความรู้พื้นฐานเรื่องการปฏิบัติตนในสถานประกอบการ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสถานประกอบการในระดับที่สูงกว่าคุณสมบัติอื่น ๆ ส่วนคุณสมบัติที่ได้รับการประเมินในระดับต่ำที่สุด (ปานกลาง) ได้แก่ ทักษะการนำเสนอ

3. คุณภาพของสถานประกอบการ

คณาจารย์มีความพึงพอใจต่อสถานประกอบการที่ร่วมโครงการในระดับปานกลาง โดยที่ Supervisor ให้ความสนใจ ดูแลนักศึกษาในระดับดี มีการปฐมนิเทศแก่นักศึกษา และมีความพร้อมด้านอุปกรณ์ แต่คุณภาพงานที่มอบหมายนักศึกษายังอยู่ในระดับปานกลางและได้คะแนนต่ำที่สุด ส่วนนักศึกษามีความพึงพอใจต่อสถานประกอบการในระดับดี โดยประทับใจในการดูแลและการมอบหมายงานของสถานประกอบการมากที่สุด

4. คุณภาพของสาขาวิชาที่เข้าร่วมโครงการ

สถานประกอบการ และนักศึกษา เห็นว่า อาจารย์ที่ปรึกษาสหกิจศึกษามีความสำคัญต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของโครงการในระดับสูง การนิเทศงานเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษา และการจัดแผนการเรียนการสอนของสาขาวิชา สอดคล้องต่อการไปปฏิบัติงานของนักศึกษา อย่างไรก็ตาม สถานประกอบการ เห็นว่า จำนวนอาจารย์ที่ปรึกษาสหกิจศึกษาต่อจำนวนนักศึกษา มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

5. คุณภาพของบัณฑิต

เมื่อเปรียบเทียบบัณฑิตหลักสูตรสหกิจศึกษากับบัณฑิตหลักสูตรปกติแล้ว บัณฑิตหลักสูตรสหกิจศึกษามีผลการเรียนเฉลี่ยสะสม มีทักษะการสมัครงานและหางาน อัตราเงินเดือนแรกเข้า และอัตราการเข้าศึกษาต่อสูงกว่าบัณฑิตหลักสูตรปกติทั้งสิ้น รวมทั้งความสามารถในการปฏิบัติงาน มีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของสถานประกอบการและความสามารถในการเรียนในระดับปริญญาโทที่ดีกว่า

เมื่อพิจารณาถึงประโยชน์ที่ได้รับจากสหกิจศึกษาแล้ว คณาจารย์ นักศึกษา และสถานประกอบการ ต่างเห็นด้วยอย่างมาก ต่อหลักการของการจัดการศึกษาในระบบสหกิจศึกษา ต้องการให้มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ดำเนินการเรื่องสหกิจศึกษาต่อไป และมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ควรนำระบบการศึกษานี้มาใช้ด้วย

ที่มา <http://www.mua.go.th>

<http://www.rsunews.net/News/CooperativeEducation.htm>

<http://pirun.ku.ac.th>

<http://www.scholarshipinter.com> 10 ต.ค. 55

<http://www.sut.ac.th>

<http://www.doe.go.th> 12 ต.ค. 2555

<http://www.scholarshipinter.com> 12 ต.ค. 2555